

STRIŽENEC ALEX

WEIN, WEIB UND GESANG¹

Bor, nő és dal. Ennek a Strauss keringőnek a címével vezetem be alábbi mondanivalómat.

Életemben jó néhány szép városban zenéltem, de egyik sem fészkelte be magát úgy a szívembe, mint Bécs.

A genius loci muzsikusi szelleme sehol se zúdult rám olyan elemi erővel, mint a monarchia fellegvárában. Ha a Práterben játszottunk, ott sejlett köztünk Mozart alakja. A Práter erdős-ligetes területét II. József császár még 1766-ban ajándékozta a bécsieknek. Az ottani vidámpark, a Wurstrater a világ legrégibb vidámparkja. A bécsi klasszikus triász csodagyerek óriása, Wolfgang Amadeus Mozart számára kedvelt pihenőhely volt: nyüzsgő, tarka sokadalom, mutatványos bódékkal, ringlispiellel, hajóhintákkal. Családjával a nyári vasárnap délutánokat töltötte itt, kiöltözve, sült csirkét ettek, hozzá murcit ittak, a nyalánságok közül a kandi cukrot kedvelték. Néha beültek a bábszínházba, biliárdoztak (Amadeus kitűnően biliárdozott), táncoltak, bécsi nótákat énekeltek. Ha Mozartnak jó kedve támadt, maga is írt bécsi tájszólással vicces verseket, zenét is rögtönzött hozzájuk. Így keletkeztek olyan burleszk költeményei, mint az *Induljunk hát, barátaim* vagy a *Ma kimegyünk a Práterbe*. A fáma szerint még egy nappal a halála előtt is ott sétált a nővérel, ott tette azt az ominózus megjegyzést: „Azt hiszem, megmérgezték...” Aztán hazament, lefeküdt, s már soha nem kelt fel. Harmincöt évesen halt meg, tetemes életművet hagyva maga után.

Csodálatos bécsi színtér a Grinzing. Itt is érződött II. József jótékony szándéka, ő adott hivatalos engedélyt a bécsi szőlősgazdáknak, hogy portájukon kimérjék saját borukat. Így alakultak ki a Heurigerek, az udvari borozók, az úgynevezett „Kapások”.

Ezekben stamgastnak számított egykor Franz Schubert is.

A műdal megreformálója gyakran látogatta e kedves bécsi városrészt. Schubert szeretett kocsmákba, vendéglőkbe járni, ezek az alkalmak az alkotáshoz nyújtottak gyümölcsöző hátteret. A Bécs környéki kis kocsmákban, így a grinzingi ücsörgések, borozgatások során összebarátkozott a pincérekkel, a hétköznapi emberekkel, s ebből sokat merített műveihez. A kocsmai hangulat, a bor, a kávé illata kellemesen hatott a félnék, visszahúzó művészre, serkentette a komponálásban. Hasonlóan Mozarthoz, neki is rövid élet jutott. Mindössze 31 évet élt, ezalatt több mint 600 dal, keringő és más szerzemény született. Legtöbbjük kocsmai inspirációból. Külön műfajt teremtett: a Trinklied, a bordal sajátos, „schubertes” formája.

Ha ma Grinzing szűk utcáin csavarogsz, szinte érzed, akár szembe jöhet Franz Schubert, hangoskodva, baráti társaságával.

A fiákeres Bécsről leginkább a Strauss család bohém muzsikusai jutnak eszünkbe. Az idősebb Johann Strauss, később fiai, Josef, a szépfő Eduard (der schöne Edi) és Johann (becenévén: Schani), meg persze az általuk írt művek, főleg keringők. Straussék Bécs egyfajta védjegyévé váltak, élő kulisszáivá a város hőskorának. Amikor a híres Bock mulatóban Johann Strauss markáns, bajszos figurája dominált a színpadon, miközben vonójával dirigálta zenekarát, s a fő melódiát teátrális mozdulatokkal együtt hegedülte társaival. A vendégek közt időnként Franz Schubert is feltűnt.

Bécsbe tért meg Beethoven és Brahms, s itt alkottak az ábrándos operett szerzői: Lehár Ferenc és Kálmán Imre.

Hát, egy ilyen szellemű városban zenélhettem. A zene fővárosában.

¹ A szöveg a szerző *Mi, muzsikus lelkek* c. kötetében jelent meg.